

MÉDIATARTALOM-FELISMERÉSI ELLENŐRZŐLISTA

Ez a lista segít felismerni:

- mi hiteles
- mi humor
- mi félrevezető
- mi manipuláció
- mi veszélyes

1. HITELES TARTALOM FELISMERÉSE

Forrás

- hivatalos intézmény vagy ismert médium
- szerző feltüntetve
- több megbízható forrás is közli
- ellenőrizhető adatok

Tartalom

- tényyszerű, kiegyensúlyozott
- nem túlzó
- hivatkozásokat tartalmaz
- dátum és kontextus szerepel

Cél

- tájékoztatás

2. MÉM FELISMERÉSE

Cél

- humor
- szórakoztatás
- irónia vagy társadalmi kritika

Jellemzők

- kép + rövid felirat
- ismert jelenet új szöveggel
- sok változatban terjed
- gyorsan érthető

Figyelmeztetés

- néha félrevezető vagy politikai manipuláció eszköze lehet
-

3. PARÓDIA FELISMERÉSE

Cél

- humor
- szatíra
- kritika

Jellemzők

- túlzás, abszurd elemek
- jelzik: „paródia”, „satíra”
- nyilvánvaló humor

Nem cél a megtévesztés

4. PARÓDIA FÉLREÉRTTELMEZÉSE

Mikor válik félrevezetővé?

- kivágják a humoros kontextusból
 - eltávolítják a figyelmeztetést
 - komoly információként terjesztik
-

5. FAKE NEWS FELISMERÉSE

Tartalom

- szenzációhajász cím
- félelemkeltés vagy felháborítás
- hihetetlen állítások
- erős érzelmi hatás

Forrás

- ismeretlen oldal
- nincs szerző
- nincs bizonyíték
- furcsa webcím

Cél

- megtévesztés vagy befolyásolás
-

6. KATTINTÁSVADÁSZ (CLICKBAIT)

Címek

- „Nem fogod elhinni...”
- „Ez mindent megváltoztat...”
- „Kattints most!”

Tartalom

- a cím túlzó → tartalom gyenge
- reklámokkal tele

Cél

- kattintások növelése

7. FÉLREVEZETŐ, DE VALÓS TARTALOM

(valódi kép/videó, hamis magyarázattal)

Jelek

- régi kép új eseményként
- más helyszínként terjesztik
- fontos részletek kivágása

Nem a kép hamis — a történet az

8. FÉLREVEZETŐ KONTEXTUS TORZÍTÁSA

Manipuláció

- félmondat idézése
- beszéd kiragadott részlete
- kivágott videórészlet
- időpont elhallgatása

9. MANIPULÁLT VIDEÓVÁGÁS

Jelek

- mondatok kivágása
- beszéd torz sorrendben
- hirtelen vágások
- jelentés kiforgatása

nem deepfake, hanem torzítás

10. MANIPULÁLT KÉP (PHOTOSHOP / SZERKESZTÉS)

Vizuális jelek

- torz árnyékok
- elmosódott szélek
- aránytalan testformák
- ismétlődő minták

Ellenőrzés

- fordított késkeresés
 - eredeti forrás keresése
-

11. AI-GENERÁLT KÉP FELISMERÉSE

Gyanús részletek

- torz ujjak
 - szimmetriahibák
 - értelmetlen feliratok
 - túl tökéletes részletek
-

12. DEEPPAKE VIDEÓ FELISMERÉSE

Vizuális jelek

- szájmozgás nem természetes
- arc szélei elmosódottak
- pislogás furcsa
- fények nem egyeznek

Hang jelek

- robotikus hang
- furcsa hangsúly
- természetellenes ritmus

mesterségesen generált arc/hang

13. DEEPPAKE HANG (VOICE CLONE)

Hang jelek

- monoton hang
- érzelemhiány
- furcsa szünetek

Gyanús helyzet

- telefonos pénzkérés
 - híresség hangján reklám
-

14. REKLÁMNAK ÁLCÁZOTT TARTALOM

Jelek

- influenszer ajánlása jelölés nélkül
- „szponzorált” felirat hiányzik
- túl tökéletes eredmények

rejtett marketing

15. CSALÓ (SCAM) ÜZENETEK

Figyelmeztető jelek

- sürgetés („azonnal kattints”)
- pénzkérés
- nyeremény ígérete
- banki adatok kérése

cél: pénzszerzés

16. ÖSSZEESKÜVÉS-ELMÉLETEK

Jellemző állítások

- „eltitkolják az igazságot”
- „csak kevesen tudják”
- tudomány elutasítása

nincs bizonyíték

17. BOTOK ÉS ÁLHÍRFIÓKOK

Profil jelek

- kevés saját tartalom
- stock fotó profilkép
- friss fiók

Viselkedés

- ugyanazt ismétlik
 - tömeges kommentelés
-

18. KONTEXTUSBÓL KIRAGADOTT IDÉZETEK

Jelek

- rövid idézet forrás nélkül
 - eredeti beszéd hiányzik
 - félreérthető részlet
-

19. PROPAGANDA TARTALOM

Cél

- befolyásolás
- ideológiai hatás

Jellemzők

- egyoldalú információ
 - érzelmi manipuláció
 - ellenségkép kialakítása
-

GYORS ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK DIÁKOKNAK

- 1 Ki készítette?
- 2 Mi a célja?
- 3 Több forrás megerősíti?
- 4 Manipulálhatják a kontextust?
- 5 Érzelmekkel akar befolyásolni?
- 6 Sürget vagy pénzt kér?

FONTOS ALAPELV

- Nem minden hamis tartalom hamis.
- Gyakran az **igaz információt torzítják el**.
- A legveszélyesebb manipuláció: **amikor igaz és hamis keveredik**.

Összehasonlító táblázata

Tartalomtípus	Fő cél	Igazságtartalom	Manipuláció módja	Tipikus jelek	Veszély szint	Mit tegyünk?
Hiteles tartalom	tájékoztatás	igaz	nincs	megbízható forrás, adatok	alacsony	ellenőrizni több forrásban
Mém	humor, közösségi élmény	változó	szöveg átértelmezés	kép + rövid felirat, sok változat	alacsony–közepes	értelmezd a kontextust
Paródia	humor, kritika	nem szó szerint igaz	túlzás, szatíra	abszurd, humoros	alacsony	felismerni a humort
Paródia félreértelmezve	félrevezetés lehet	torz	kontextus eltávolítása	humorjelzés hiányzik	közepes	ellenőrizd az eredetét
Fake news	megtévesztés	hamis	hamis információ	szenzációs cím, félelemkeltés	magas	ellenőrizd a forrást
Clickbait	kattintás növelése	részben igaz	túlzó cím	„Nem fogod elhinni...”	közepes	olvasd el teljesen
Félrevezető valós tartalom	manipuláció	részben igaz	hamis magyarázat	régi kép új eseményként	magas	ellenőrizd a dátumot
Kontextus torzítása	jelentés megváltoztatása	részben igaz	részlet kiragadása	hiányzó háttér	magas	keresd a teljes tartalmat
Manipulált videóvágás	mondanivaló kiforgatása	torz	kivágott részek	hirtelen vágások	magas	nézd meg a teljes felvételt
Manipulált kép	megtévesztés	hamis	képszerkesztés	torz árnyékok, elmosódás	közepes	képkeresés
AI-generált kép	szórakoztatás	hamis	mesterséges	torz ujjak,	közepes	keresd az

Tartalomtípus	Fő cél	Igazságtartalom	Manipuláció módja	Tipikus jelek	Veszély szint	Mit tegyünk?
	vagy manipuláció		kép	hibás részletek		eredetet
Deepfake videó	manipuláció	hamis	AI arc/hang csere	furcsa arcmozgás	nagyon magas	ellenőrizd hiteles forrásban
Deepfake hang	csalás	hamis	hangklónozás	robotikus hang	nagyon magas	ellenőrizd személyesen
Reklámnak álcázott tartalom	vásárlás ösztönzése	torz	rejtett reklám	influenszer ajánlás	közepes	keresd a „szponzorált” jelölést
Scam (csalás)	pénzszerzés	hamis	megtévesztés	sürgetés, pénzkérés	nagyon magas	ne kattints, ne adj adatot
Összeesküvés-elmélet	befolyásolás	bizonyítatlan	titkos narratíva	„eltitkolják az igazságot”	magas	ellenőrizd szakértőknél
Bot / álhírfiók	manipuláció	változó	tömeges terjesztés	kevés tartalom, ismétlés	közepes	ellenőrizd a profilt
Kiragadott idézet	félrevezetés	torz	részlet kiragadása	forrás hiányzik	közepes	keresd meg a teljes szöveget
Propaganda	befolyásolás	torz	érzelmi manipuláció	egyoldalú információ	magas	nézd meg több nézőpontból

VESZÉLYESSÉGI SZINT ÖSSZEHAISONLÍTÁS

☐ Alacsony

- mém
- paródia
- hiteles tartalom

☐ Közepes

- clickbait
- manipulált kép
- reklámnak álcázott tartalom
- botfiókok

☐ Magas

- fake news
- félrevezető kontextus
- propaganda
- összeesküvés-elméletek

Nagyon magas

- deepfake
- hangklónozás
- scam üzenetek
- manipulált videók

GYORS KÜLÖNBSÉGTÉTEL

Ha a cél...	Akkor valószínűleg...
megneveztet	mém / paródia
megbotránkoztat	fake news
kattintásra csábít	clickbait
pénzt kér	scam
meggyőzni akar	propaganda
túl valóságos, mégis furcsa	deepfake
igaz kép, hamis történet	félrevezető tartalom

5 MÁSODPERCES GYORSTESZT**Ha egy tartalom:**

erős érzelmet vált ki, sürget, megosztásra buzdít, pénzt kér, túl szenzációs.

Állj meg és ellenőrizd!